

„Tomaž Mor“; dalje obsega: „Slovo o polku Igorjevč“, iz staroruskega poslovenil in razložil M. Pleteršnik, in začetek izvirnega romana, ki ga je pod naslovom „Deseti brat“ spisal J. Jurčič. O „Desetem bratu“ bomo govorili, ko bode roman ves natisnjen; Jurčičevo ime samo nam je porok, da bode delo dobro. Prof. Pleteršniku smo hvaležni, da je Slovenec razložil in poslovil „Slovo“, ki ima v ruskem slovu res skor toliko vrednost kakor „Kraljedvorski rokopis“ za česko. Tomaž Moor je izvrstno v slovenski jezik prestavljen. Gotovo pride ta tragedija na slovensko javno gledališče; pa tudi čitalnice, ki nimajo prostora za velike igre, bi ga svojim družbenikom saj v berilu tako predstaviti mogle, kakor smo v Ljubljani že videli „Viljema Tela“ in druge igre, da vsaka oseba ima svojega čitatelja. Variatio delectat.

Ozir po svetu.

Česki Mezzofanti.

Vse jezike sveta zna.

— — — — —

Taka glava korenine
Je slovanski oratár!

Koseski.

Ves svet se je čudil kardinalu Mezzofanti-ju, ki je govoril 28 jezikov; to ga je slavilo pri njegovih vrstnikih in mu gotovo ohrani slaven spomin tudi pri vseh potomcih. Marsikdo je mislil, da se nikdar več ali saj dolgo ne prikaže taka izvanredna prikazen. Toda 11. dan letošnjega februarja je svetu pokazal mladenčca, ki bode Mezzofanti-ju saj nekoliko otemnil slavo, kajti on govori 31 jezikov; isti dan namreč je v Pragi mladenec, 23 let star, Šercl po imenu, iz vseh 31 jezikov imel izpit (izpraševanje) pred jezikoslovnimi prvaki vpričo deželnega zastopnika Vojteha Naprstka in mnogo izbranih poslancev. Učitelj angleškega jezika g. Ande izpraševal ga je angleški in holandski, njegova gospá malajski, prof. Gindely španjski in portugalski, prof. Tonner slovanski, profesor Ludevík sanskritski, dr. Houška hebrejski, prof. Petr arabski, šolski svetovavec Köhler kineški in japonski. Jeziki, iz katerih je bil izpraševan, so bili ti-le: česki, poljski, ruski, hrvaški, bulgarski, francozki, angleški, laški, španjski, portugalski, magjarski, švedski, danski, holandski, rumunski, arabski, turški, novogrški, hindostanski, kineški, japonski, malajski, hebrejski, perzijski, arnavški, tibetarski, mongolski, manžurski, sanskritski, ciganski in nemški. V vseh teh jezikih g. Šercl govori vrlo in gladko, v nekterih tudi stenografuje. G. Šercl je pravi Čeh, rodil se je v okolici Berounski, pri vsem tem si ga lasté nemci, trdé, da je njihov „landsmann.“

„Naše gore list.“

Dopisi.

Iz Hulla na Angležkem 28. sveč. P. T. (Magjari in magjarizem.) (Konec.) Naj še ene stvari omenim. Menda ni naroda na svetu, kateri bi zgodovino tako enostransko kvaril, kakor Magjari. V Hullu sem videl v neki bukvarnici veliko, krasno vezano knjigo, poleg ktere je bil list: „Asiatic Chiefs, ty J. Szeredy, published for 15 S. offered for only 2 S.“ (Azijaški glavarji, spisal J. Szeredy, namesti za 15 šilingov, to je 7 gold. 50 kr., se prodaja le za 2 š., to je 1 gld.) Sprva sem mislil, da je zgodovina azijaških narodov, pa ko knjigo odprem, zagledam krasno sliko Marije Terezije v Požunu; vidim, da je zgodovina ogerska, v katero so vpleteni poetični spisi. Za ta mali denar kupim knjigo in

jo prečitam; da vidite bistri um magjarski, posebno ker se ta knjiga iz mnogo vzrokov menda v Avstrii ne nahaja, vam poslovenim nekoliko vrstic o tem, kar Szeredy piše o jeziku magjarskem, drugokrat, ako vam ljubo, druge stvari.

S početka se Szeredy hudo jezi nad nemškimi in slovenskimi zgodovinarji, da krivo o Magjarih pišejo, posebno pa graja Rottecka, da imenuje stare Magjare „barbare“; o magjarskem jeziku pa tako-le piše na strani 13.: „Sloveni pravijo, da je njihov jezik magjarskega zeló obogatil; tukaj ni mesto za dolgo etimologično preiskovanje o izviru besed, pa na kratko povemo vzroke in pokažemo, da je misel vseh Slovencev jalova in prazna. Kaj bi moglo biti bolj nelogično, kakor verovati, da ljudstvo tako vdano ljubezni do svobode, in odlično pa tako močnih, izvirnih in izvrstnih značajih kakor so Magjari, bi si izposojevali znamenit del svojega jezika od naroda, kterega vedno zaničujejo, kterega so sprašili pred seboj kakor pleve pred vetrom, spodivši ga v divje, neplodno bregovje, vzemši za-se rodovitne ravnine, neprenehoma varovaje po tradicionalnem sovraštvu in zaničevanju široko zev (gulf), ktera jih loči od njihovih slovenskih sosedov.“ — Poslovenil sem zvesto besedo za besedo; ako bi mi kdo ne verjel, temu pošljem rad original, in tako za vse drugo. — Ali ne kaže to ljubezen, ki jo Magjari do Slovencev imajo? In zato, bratje Hrvatje, uklanjajte se jim, ker čital sem, da jih imenujete „pleme“, kteremu se uklanjajo tudi oni, kateri mu niso prijatli? Da, da, krščansko ljubiti se pravi tudi neprijatla ljubiti; ali je pa politična prevelika ljubav, tega ne vem; v političnem katikizmu saj tega ne najdem. — V krasoti magjarskega jezika Szeredy na 16. strani tako piše: „Magjarski jezik je posebno znamenit po svoji jedernosti in je čudežno primeren izrazovati vse različne vrste človeških občutkov. Na odru doní kakor grom iz ust domoljubnega govornika in najtopejšo dušo izdrami iz svojega spanja. Od pesnikovih ust, kateri se vzdiguje na krilih navdušenja, se zdaj glasi kakor triumfalna pesem vzdigajočega se škrjančka, kadar je predmet o svobodi, zdaj kakor slavčevo žvrgolenje, ako poje o ljubezni, njeni žali in veselji. Noben drug jezik nima tako veličastnih izrazov za občutke ljubezni in domoljubja, in vsikdar je ganil njegov čar pravega domoljuba.“ — Talijani, Francozi, Angleži, Nemci učite se magjarski; pa posebno vsi, vi zaljubljeni poetje, pevajte magjarski, da ganete neusmiljene ljubice! — Na strani 298. te knjige je balada, ki je od besede do besede kakor prestava slovenske narodne pesmi „Se kralj Matjaž oženil je z Alenčico itd.“ Rad bi vedel, od kod jo je Szeredy vzel, ker nam nič ne omeni, ne da bi bila njegova, ne da bi bila narodna magjarska; napis jej je samo „ballade“. Bi li ne vedel kdo, ali je slovenska pesem prevod iz magjarskega ali kako? — Angležki prevod je krasen. —

Stvari na Angležkem imajo svoj navadni tek; mnogo se govori o strašnih brodolomih, ki se zmirom godijo na letošnjo zimo silno vihnem bližnjem morji; polomilo se je blizo 400 brodov (bark). Največ govora je dala strašna nesreča, ki se je pripetila ladii „London“, ko je jadrala iz mesta Plymutha v Avstralijo; potopila se je z 220 ljudmi. Za Hull je velika nesreča broda „Excelsior“, ki je jadral v Hamburg in se razbil; sedmero ljudi se je utopilo, drugi so se oteli na jadrani (mastbaum) v jadre; prednji del velikega broda je namreč v pesku tako obtičal, da je jadrani srečno iz vode molel. Tako je bilo 15 ljudi (med njimi kapitanova žena, drugi vsi možaki) 6 dni v jadrih brez jedi in pijače, dokler jih ni rešivna barka na pol mrtvih rešila. — V državnem zboru je najvažnija stvar ta, da za Irsko je od-

stranil pravico „Habeas corpus acte.“*) Uboga Irija mora vedno trpeti in nesrečna je kakor Poljska. Pred Fenijani ima zdaj Angležka v resnici strah, in policija na Irskem je zdaj gorša kakor kjer koli na svetu, pa saj tudi za dobro plačo; za Stephens-a, fenijanskega glavarja, je oklicano darilo 2000 funtov šterlingov, kdor ga zasači. Brž drugi dan, ko se je „habeas corpus acte“ odpravila, zaprlo se je v Dublinu 300 ljudi različnih stanov, samo na sum, da so v fenijanski družbi, in tako se godi zdaj dalje po vseh mestih na Irskem; kdor je le malo na sumu, se pograbi in zapre, in tu ne pomaga nobeno opravičevanje, nobena pritožba. Ako se bode še dolgo tako godilo, zmanjkalo bo jetnišnic. Najbolj pa Angleže Fenijanci v Ameriki jezijo, proti katerim nič ne morejo, in v Novem Jorku se huda burja za Angležko zbira.

Iz Aleksinaca v Srbii 20. sveč. — Ljube „Novice“! Prosim vas, da poveste predragim Slovincem, ki so mi o naselitvi v Srbijo pisali, da jim hočem odgovoriti, kadar pridem zopet domú v Kragujevac. Prehodil in pregledal sem zdaj najlepši del kneževine srbske; obhodil sem lepe ravnine ob reki Moravi, prišel sem med našo južno bračo Bulgare in prelazil sem tudi kroz granico v turško carstvo. Kaj sem po tej lepi zemlji zanimivega videl, hočem vam predrage „Novice“ kmalu povedati.

Dr. Janez Podliščekov.

Iz St. Petra na Notranjskem 5. sušca. J. K. — V Postojno ima priti po novem osnovano c. kr. okrajno glavarstvo; tako smo brali; „Novice“ pa so tudi pokazale na Razdrto. Na Št. Peter ni nihče mislil, kako to? Št. Peter je najbolje središče dotičnim soseskam. Tukaj je postaja železnice, — odtod name ravajo zidati novo železnico na Reko; le-sèm so od vseh krajev cesarske ceste napeljane (iz Bistrice dve, iz Vrem, iz Postojne, iz Razdrtega). Ako bi napravili volitev med 4 starimi okraji, stavim, da Št. Peter dobí $\frac{3}{4}$ glasov, ako bi volili vsi prebivavci, ktere zadeva okrajno glavarstvo. Res, da v Št. Petru ni še takojnjega poslopja, kakor ga potrebuje okrajna gosposka, ali kar ni, utegne kmalu(?) biti, da bi se stroški zidanja gospodarjem le povračali s 5 od 100.

V Senožecah 5. sušca. — Bi se li tukaj ne mógla napraviti glavna šola? Mislim, da! kajti naš šolski zaklad ima okoli 20.000 gold. glavnine v obligacijah; ako bi se te obligacije dunajski banki ali ljubljanski hranilnici zastavile in za izposojeni denar druga državna dolžna pisma po sedanjem nizkem kurzu kupila, gotovo bi se glavina in dohodki zvišali; 2) lesem donaša tudi še nekaj dohodkov lesna mitnica; 3) na dražbi kupljeno veliko poslopje, poleg državne ceste, bi se móglo dostojno popraviti, pa bi lahko primerna stanovališča imela, v prvem nadstropji: a) c. kr. žandarmarija, b) finančna straža, in pri tleh c) soseskine dragocene gasilnice, in d) ostalo bi še dovolj prostora za štacuno, kavano ali kaj takega. 4) Pravijo, da leta 1841 je naša soseska 7000 gold. potrošila za popravljanje knezovega grada, kateri od tiste dôbe knezu lepo najemnino donaša; prosili naj bi tedaj svitlega kneza Porcia, pokrovitelja naše šole, da bi nam po izgledu ipavskega g. grofa Lanthieri-a in drugih domoljubov k temu namenu zdatno pomoč podeliti blagovolil. — Tudi nam bi bilo milo, da bi se Postojnčanom že večkrat izrečena želja zarad realke ali realne gimnazije izpolnila, ker taka naprava bi utegnila tudi nam revnim, pa ukaželj-

nim deželanom koristna biti. Vednost je moč! Poduk pelje do omike, in omika do blagostanja! Ker imam ravno knjigo*) v rokah, priobčujem tadašnji stan ljudskih šol v našem cesarstvu na podlagi prebivavcev leta 1854; tedaj pride na:

	prebivavcev 1 ljudske šole	V tej deželi je	
		gimnazij	realk
Tiroljsko in Vorarlberško	513	9	1
Lombardijo	695	44	1
Erdeljsko	711	19	1
Salcburško	1050	1	1
Koroško	1135	2	1
Ogersko	1169	86	4
Slezijo	1226	3	1
Moravijo	1283	8	2
Česko	1341	21	7
Vojaško granico	1431	3	—
Avstrijo pod Anižo	1491	9	5
Avstrijo nad Anižo	1541	2	1
Beneško	1550	22	1
Štajarsko	1977	4	1
Galicijo	2189	14	2
Primorje	2358	5	—
Vojvodino srbsko	2607	6	2
Dalmacijo	2771	3	—
Hrvaško in Slavonijo	4223	6	1
Kranjsko **)	4818	2	1
Bukovino	8610	1	1

Stroški za šolstvo po vladnem predlogu za l. 1865 pa so bili na podlagi prebivavcev leta 1857.***)

Salcburško	1.084 gold.
Dalmacija	0.942 „
Primorje	0.708 „
Avstrija dolnja	0.605 „
Tiroljska in Vorarlberška	0.274 „
Beneška	0.367 „
Kranjska	0.258 „
Štajarska {	0.181 „
Koroška {	„
Hrvaška in Slavonija	0.172 „
Avstrija gornja	0.124 „
Erdeljska	0.170 „
Iztočno-zapadna Galicija	0.268 „
Moravska {	0.088 „
Slezka {	„
Bukovina	0.162 „
Česka	0.065 „
Ogerska	0.019 „

na enega prebivavca vsake dežele

Primerite število šol revne Kranjske s 451.941 stanovavci in stroškov za šolstvo 116.388 gold. ali pa bogate Česke s 4.705.525 stanovavci in stroškov za šolstvo 304.728 gold., ali pa bogate Ogerske s 9.900.785 stanovavci in stroškov za šolstvo 191.221 gold. in bote videli, da tukaj ne velja prislovica: „Enaka bremena, enake pravice.“ Trebalo bi, da si dotični možje posameznih dežel, ali sl. šolska svetovavstva to stvar za srečnejši uspeh bolj k srcu jemljejo. Zadosti od tega!

Že pred letom 1217 je bila v Senožecah colnija (avžlak-dogana-harmica) akvilejskega patrijarha in je

*) Tako se na Angležkem imenuje imenitni zakon, kateri ukazuje, da se noben Anglež ne sme zapreti ali v zaporu imeti drugače, kakor da to postava ukazuje. Zoper sodnike ali druge uradnike, ki grešijo zoper ta zakon, so tako ostre kazni, da kralj sam ne more varovati tacega sodnika.

*) p. XXVI. Das Kaiserthum Oesterreich von Dr. Ad. Schmidl, fortgesetzt von Prof. W. F. Warhanek. Wien 1857. Verlag von L. C. Zamarski.

**) „Novice“ list 33. l. l. (leta 1864 je bilo 233 ljudskih šol) še zmiraj premalo!

***) „Novice“ št. 222 l. l.

prišla pozneje v roke divinskih gospodov; tudi so bili tukaj od nekaj dobri sejmi, ki so bili hud trn v peti tržaškemu trgovstvu. — Bi morebiti zdaj tedenski žitni trg kaj koristil? Dokler ni železnica po Krasu žvižgala, so vozniki in prebivavci vélike ceste, od Trsta do Ljubljane, v srednji meri leto in dan poldrugi milijon goldinarjev*) zaslužili; trgi Senožeče, Planina in deloma Vrhnika so bili tega dobička še posebno deležni, ker tako imenovani „šlitlerji“ so tukaj vsaki dan (razun praznikov) kupčijsko blago razkladali, prekladali, nakladali in oddajali. Gotovo smem reči, da v teh krajih je bilo tako živahno, kakor v Trstu na dogani ali v Ljubljani na bregu. — Vrh tega je bil tudi v Senožečah tedenski trg za lesenino; koliko in kako mnogoterega lesa se je vsaki petek iz Planine, Logatca, Vrhnike, Unca, Cerknice in drugih krajev le-sem navozilo in poprodalo! Al v jeseni 1857. leta, ko se je železnica v Trst odprla, je odklenkalo blagostanju teh krajev; koj je nehala 6 trgovskih hiš za oddajo blaga (špeditêrjev) in več krčmarjev. Zdaj imamo še 4 štacune in še preveč kerčem. Od te dôbe najpremožniše hiše hirajo. Izvzemši kakih 7 hiš, ki imajo posebne dohodke, ni v naši fari ne enega kmetovavca, da bi mogel od pridelka svojih gruntov živeti. Vse je zadolženo! Lakota preti ljudem. Lani je bila še slabeja letina mimo predlanskim. Koliko so revežem pomagali lansko leto, priča milodarna gospôda in najviše osebe naše carevine. Ali se pa smejo dobrotniki leto za letom za milodare nadlegovati? Kako bi se dalo temu zlegu za zmiraj v okom priti? — Vladarju zvesta revna Kranjska, s preobilnimi davki obložena dežela nima ne ene fabrike za tobak ali kakošne druge. Lahko bi tukaj kaj tacega napravili; kar je špedicija nehala, je poslopja dovolj in sicer toliko, da se samo podira in ga tudi podirajo. Pomagajte Notranjem kakor koli, da morejo živeti, ker živi ne morejo v skalnata tla!

V Knežaku na Notranjskem 10. sušca. — Prebili smo strah brez posebne škode; sredpostno sredo (7. dne t. m.) malo pred šesto uro zjutraj zaslišimo vpitje „gori, gori!“ — skočimo kviško in vidimo, da gori v domači vasi, ki šteje 117 hiš, sapa pa je močno pihala od ognja ravno proti farovžu in proti cerkvi; hitimo na pomoč in ko do ognja pridemo, bila je ena hiša že vsa v plamenu, druga pa se je v nemala. Naš v besedi in obnašanji posnemanja vredni župan Blaž Šajn, dasiravno 65 let star, bil je prvi na slamnati strehi, ki se je bila že vnela, ter je potaptal ogenj, da se ni dalje razširil, pa se pri tem delu tudi precej hudo opeknel. Iz srca želimo, da se vrli mož kmali ozdravi. Pogorelec je bil za 600 gld. zavarovan. Kdo pa je zažgal, se še ni zvedelo.

Knežki.

Iz Starega loga na Kočevskem. (Nekaj novic žalostnih in veselih.) Žalostna je pri nas letos kakor skorej povsod na Kranjskem velika revščina, ktera ljudi tare tako, da je joj v posamezne hiše stopiti. Naš res marni za občni blagor skrbni g. okrajni predstojnik so se na dopis g. fajmoštra sami hotli prepričati, ali je res taka sila v naši fari ali ne? Šli so osebno od hiše do hiše, shramb in žitnic naših ljudi pregledat, pa ustrašili so se, ker skoraj nikjer niso družega živeža našli, kot nekoliko kisline, v mnogih hišah pa še tiste ne. Prevideli so, da takim siromakom je treba hitro pomagati, ker „hitra pomoč veliko huđega preskoč.“ Domú prisedši vravnajo brž nabiranje milodarov po kočevskem mestu, in nabrali so od usmiljenih sobratov

toliko, da so našim siromakom že v nekterih dneh kruha, soli in družega živeža kupili in še obljubili. Bog povrni gosp. predstojniku in vsem dobrotnikom to delo usmiljenja stotero! To je poleg žalostne gotovo vesela novica. — Žalostno je pri nas videti, kako ljudje neusmiljeno z lesom ravnaajo; kar je lepšega, posekajo za kurjavo, kar je starega, tumpastega in grčevega, kateri, če se že ne dá razcepiti, naj bi saj za seme ostal, pa pastirji podkurijo, da pogine; kar je mladega, pa koze obstrižejo, da družega ne bo čez nekoliko let kot trnovo grmovje, — bati se je, da se tù tudi kras ne vrine. Živa potreba je sedaj, da se ljudstvo po gospôski primora, namesti kozá ovce rediti, ker tudi mnogo koristijo domačemu življenju, lesu pa celó nobene škode ne delajo, — pašnikov imamo dovolj. Saj se kmet res k vsaki dobri reči prisiliti mora! — Veseli smo tù, ker smo po višjem dovoljenji dobili tako zaželeno poštno postajo. — Zdaj pa še nekaj. Zidanje šolskega poslopja se pri nas že šest let pričinja, pa še ni pričeto. Največ je tega kriv patron, kateri se brani pripomoči, kar mu po postavi gré, sili ga pa nobeden. Tako je pa učiteljsko stanovanje v neki borni bajtici, šola sopet v neki drugi, staro poslopje pa stoji na sredi vasi jej kazaje minljivost dela človeških rok, ako se sproti ne popravlja. Bog daj skoraj bolje!

Vprašanje. Kje si moremo naročiti murbovih drevesec in po kateri ceni?*)

Iz Železnikov 7. marca.)** — Kakor sploh daleč na okrog, smo tudi v naši okolici letošnjo zimo komaj občutili. Mraza je bilo le malo; tudi namesti snega imamo po afrikanski navadi letošnje zimske mesece večidel le dež. Zima sicer po besedah stare narodne pri-slovice ne prizanaša rada; al če smemo navadnim spomladanskim napovedovavcem verjeti, nam je ljuba vigréd podala že svojo blago roko. Koj Svečnični dan s svojim voljnim zrakom nam je obetal zgodnjo spomlad; gosí in žrjavev je une dni letelo na tisoče v visokem ozračju nad našo dolino iz Italije proti ogerski zemlji; spomladanske cvetke rijejo že zdavnej iz tal, in rumeno-kljunasti kos fruli o zgodnjih jutrih tako prijetne popevke, da ga je milo poslušati. In če zgodnji grom smemo res pozdravljati ko napovedovavca rodovitne letine, nam ta letos gotovo ne odide; zakaj toliko treska, groma in viharjih neviht o tako zgodnjem času tudi stari ljudje ne pomnijo. — Deževni nalivi so prizadjali v naši dolini letos tudi že marsikaj škode. Zlasti v selški in bukovški fari bodo imeli nekteri reveži dosta opraviti, da bodo zasute njive in travnike otrebili nanesene prsti, gline in trebeža; drugi pa bodo nasprotno zopet željno gledali, kje bi dobili rodovitne zemlje, da bi jo nadomestili z ono, ki so jim jo divji hudourniki odnesli na ptuje lastnine. Tako vidimo tedaj tudi v naravi mnogokrat: narobe svet!

J. Levičnik.

Iz Kranja. (Iz čitalnice.) Častitim družbenikom naznanjamo, da smo za 18. t. m. odloženo „besedo“ predstavili na prve dni po véliki noči. Dohodek te „besede“ je namenjen revežem dolenskim. Načrt in dan besede naznanimo pozneje.

Odbor.

Iz Kranja 11. sušca. — Čitalnica naša vrlo napreduje, tako v glediščinih igrah kakor v petji. Priča unega je bila v poslednji besedi res prav lepo igrana „Vdova in vdovec“, ktera ni lahka v nalogah svojih, pa so jo naši gospodje in gospodičini v veliko pohvalo izvršili; priča družega pa je, da je pevski zbor naš že tako številen in izurjen, da nas bode z Ipavčevo veli-

*) Oznanilo kupčijske in obrtnijske zbornice za kranjsko kronovino v Ljubljani predložilo sl. c. k. ministerstvu kupčije in obrtnije kranjske v letu 1851“ (Doklada k 72. listu „Novic“ leta 1852. Pis.

*) Na vrtu kmetijske družbe v Ljubljani je mladih murbic še dobiti.

**) Obljubljeni, temeljito in prevdarjeno rečeno, bi nam dobro došlo kot „ozir na —.“ Vred.

častno pesmijo „Kdo je mar?“ razveselil. Slava vodstvu in delavnim družbenikom!

Iz Borovnice 9. sušca. R. — Na enem tukajšnjih hribčkov, katerega mislijo naš za povzdigo sadjoreje ves vneti blagi gospod župnik z mnogimi plodonosnimi drevesci obsaditi in zaradi tega delavci že nekaj dni nepotrebnostno grmovje izkopavajo in trebijo, so našli precej globoko v zemlji železno kroglo, ktera dva palca počez meri in poldrugi funt tehta. Iz katerega topa, kdaj in od kod je ona v te kraje pripihala, sam Bog vé. — Naj omenim še o tej priložnosti, da so se tudi kače že prebudile iz zimskega spanja. 6. dan t. m. sem vjel prav lepega velicega rilčnega gada (*Vipera Ammodytes*, D.), katerega zdaj v steklenici v vinskem cvetu shranjenega imam. Tudi kobilar ali rumeni drozeg (*Oriolus Galbula*, L.) se je že oglasil. Naši ljudje pravijo, kadar pridejo kače iz svojega zimskega stanjšča na beli dan, se ni treba več bati hudega mraza. Bomo vidni!

Iz Ljubljane. Občinsko (srenjsko) postavbo za deželo kranjsko so presvitli cesar potrdili. Kmalu tedaj se bojo po tej postavi nove občine (soseske) napravljale, novi župani, odborniki itd. volili. Treba bo tedaj, da bomo za to marsikak svet dali.

— Koroški deželni odbor se je obrnil do našega deželnega odbora, naj mu pové, kako je tukaj šola za podkovstvo in živinozdravilstvo osnovana, ker tudi na Koroškem mislijo napraviti tako učilnico.

— Če tudi kakor po drugih deželah (na Salzburškem so pretekli mesec vojaki in žandarji vso deželo prehodili, po potepuhih, tatovih in roparjih sledili in jih okoli 500 vjeli) se ne sliši toliko o roparstvu na Kranjskem, je vendar le žalostna resnica, da se pogostoma godijo ropi. Gosp. deželni poglavar je za tega voljo ostro naročil vsem c. k. okrajnim gosposkam, naj si na vso moč prizadevajo, da se odstranijo taki hudodelci s pomočjo žandarjev, gosposkinih služabnikov itd. Pri tej priliki moramo iznova omeniti velike napake, ki smo jo zapazili že ob času goveje kuge na Dolenskem, da imamo veliko žandarjev, ki ne razumejo slovenskega jezika. Kdor hoče s pridom slediti po nevarnih ljudéh, mora kraj ali pa saj jezik deželni znati, sicer pri vsej marljivosti ne more ničesa izvedeti. Saj o tej zadevi se nam ne more očitati, da le prazne „narodne“ muhe lovimo; kajti kdor koli ima v policijskih zadevah mrvico vednosti, mora nam pritrditi, da je zajec pri bobnu, kdor v taci h opravilih ne zna narodovega jezika. To isto nam je potrdilo več c. kr. kantonskih predstojnikov ob času goveje kuge. Ali ni žandarjev, ki so slovenskega jezika zmožni? Če pa so, ne razumemo, zakaj so drugod v službi, ne pa v slovenskih krajih, kjer bi bili na svojem pravem mestu?

— Prebravši govor grofa Antona Auersperga sta slovenski Matici poslala v dar: gosp. A. Kolarić, senator mesta Oseka in poslanec na hrvaškem saboru 20 gold., in gosp. Andrej Zidarić, stolni sudac iz križevske županije in poslanec na hrvaškem saboru 5 gold. z naslednjimi besedami: „Ker ima plemeniti grof precej obsegajoče pazduhe, naj se sl. Matica potruži prej ko je mogoče toliko šolskih knjig na svetlo spraviti, da bi gospod grof mogel prihodnjič tako otovorjen priti v kranjski sabor, kakor da bi imel pod desno pazduho „Giontini-ja“, pod levo pa „Lercher-ja.“

— Stanovališča v mestnem gradiču „pod turnom“ (Tivoli) so vsa v najem dana; najemščina znaša za leto in dan zdaj 1450 gold. Kavane ali gostilnice letos ne bo v gradiču.

— Pri tako imenovanem „čevljarskem mostu“, ki je že dolgo časa prava pavova noga ljubljanskemu mestu, so začeli že podmostke (Gerüst) delati za na-

pravo novega železnega mosta, kateremu bi se — v spomin mnogozaslužnega ranjcega župana Hradeckiga — spodobilo ime „Hradeckov most.“

— Vodstvo ljubljanskega gledišča za prihodnje leto je dobil gosp. Preising, katerega trdna volja je, da izpolni sklep deželnega zbora o predstavljanji tudi slovenskih gledališčin iger. Da se mu ta namen dobro izide, si je izvolil gosp. H. Pen-a za ravnatelja slovenskih iger. Tako bode to leto ljubljansko gledališče prvičkrat deželno gledališče, ker se bo tudi slovenski jezik glasil v njem, in tako bode vstreženo vsacemu. Pri tem pa se bota gospoda Preising in Pen najboljše počutila, ako le dobita dobrih igravcev.

— Prečastiti gosp. Jožef Poklukar, korar in dosluženi profesor pastirstva, je po večletni bolezni 7. dne t. m. umrl; isti dan pa je prečastiti gosp. Jožef Poklukar, fajmošter v Šentvidu pri Zatičini, tudi tukaj umrl, kamor se je prišel zdraviti k ljubljanskemu svojemu bratu korarju g. Jan. Poklukarju. Pogreb — ob enem — je bil slovesen s spremstvom visokočastitega stolnega prošta gosp. A. Kos-a; gospodje bogoslovci so trupla rajnih nesli na pokopališče, kjer so oba v eno jamo pokopali. Ljudstva iz mesta in kmetov je obilo šlo za pogrebom, tudi gospod deželni poglavar so ga spremili. Obá gospoda ostaneta v blagem spominu deželi! Če je rajni gosp. fajmošter zraven zvestega spolnovanja svojega višega poklica bil enak tihi vijolici na narodnem polji, podpira je slovstvo domače, je ranjki korar tudi mnogocenjen pisatelj bil; spisal je bogoslovce „pastirstvo“ v slovenskem jeziku, o katerem je le želeli, da bi kadaj na svetlo prišlo v natisu; „Novicam“ je pisal prva leta marsikaj, kar se je prav rado bralo; zložil je tudi, kakor je našim bravcem znano, „vesoljno evropejsko abcedo“, s katero se je veliko let nevtrudljivo in z velikimi stroški ubijal, pa ne dosegel, česar je iskreno želel. Iz oporoke njegove naj povemo to, da iz majhnega premoženja, ki ga je zapustil, je — razun tega, kar je žlahti sporočil — odločil ubožnici 100 gld., varovalnici malih otrok 100 gld., kat. družbi rokodelskih pomočnikov 100 gld., osnoveatelju družbe treznosti (ako se ustanovi) 100 gld., spisatelju najboljše slovenske knjige za izrejo otrok v darilo 200 gold., drugemu, ki za to spiše najboljšo, 100 gld. (rokopis ostane lastnina pisateljeva), za napravo gasilnice v Gorjah 100 gold. Zapustil je rokopis „o vesoljni evropejski abcedi“; druga polovica te abcede, ki menda razodeva še le skrivnost vsega, je zapečatená; kdor jo kupiti želi, plača 3000 gld. Ta skupnina (?) se ima razdeliti po posebnem sporočilu.

— Častiti gosp. France Kosmač, nekdanj kaplan pri stolni cerkvi ljubljanski, je 9. dne t. m. v nornišnici graški umrl, ko je poprej še popolnoma oslepel. Bodi nesrečnemu gospodu zemljica lahka!

— Po naznanilu „Danice“ se je vrlemu našemu rojaku gospodu And. Skopcu, misijonarju v severni Ameriki, primerila velika nesreča, da si je na poti v Pittsburg v samotnem kraju levo nogo zlomil in delj časa brez pomoči bil. Da bi se zopet popolnoma ozdravil!

— Iz Novega mesta smo prejeli ravnokar dopis, da je „beseda“ v ondašnji čitalnici 11. dne t. m. v podporo ubozim Dolencem donesla 100 gold. in da ste gledališčini igri „Domači prepír“ in „Strup“ bile z veliko pohvalo sprejete. Drugi pot prinesemo obširnejši popis.

— Gospodičina Drag. Milanova, ki je lani v podporo ubozim Notranjcem delala „potinjo iz Kranja“ v našem gledališču tako izvrstno, je vrlo priljubljena v zagrebškem gledališču. V operêti „Monsieur i Madame Denis“, ki je bila 3. dne t. m. s šaloigro „Zvezda moje sreče“ na korist njeno dana, si je z umiljenim in kras-

nim petjem prikupila srca vsega občinstva. Tudi mi Ljubljancje se radujemo napredka njenega.

— Poslednji sokolski shod odlikoval se je pod vodstvom gosp. Tisen-a posebno s tem, da se je znani umetnik Novak kot opico skazoval. — Prihodnji shod je 24. t. m. — Omenimo še, da imenovani g. Novak podučuje Sokolce v raznih novih slikah in telovadskih igrah za velikonočni pondeljek, tako, da občinstvo se sme nadjati, da isti dan vidi mnogo mnogo lepega o telovadbi.

— (Iz čitalnice.) Odbor uljudno vabi tukajšne in unanje ude čitalnične k „besedi“ v nedeljo zvečer ob $\frac{1}{2}$ 8 uri. Igrala se bo nova gledališna igra „Na pošti“, ki jo je cenjeni pisatelj „Domačega prepira“ po italijški Goldonijevi prosto poslovenil; pred igro bomo zopet slišali domači orhester. Pesmi bojo: Vašakov osmospev, dvospev (za bariton in basso) iz Verdijeve opere „Attila“, in pa vojaški in duhovski odlomek iz dr. B. Ipavčevega zbora „Kdo je mar.“

Odbor.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Ukaz c. kr. denarstvenega ministerstva od 4. dne t. m. v polajšanje plačevanja davkov ukazuje davkovskim gospodkam, da od 1. dne prihodnjega meseca morejo plačljive kupone državnih obligacij (samo kuponov od obligacij zemljiščine odveze in monte-obligacij ne) namesti gotovega denarja jemati za plačilo vseh taci cesarskih davkov in priklad, ki jih ni treba v gotovem srebru odrajtovati. Za priklade deželne, zemljišno-odvezne, soseskine ali kakoršne koli necesarske, se ne jemljejo kuponi, če tudi se te priklade pobirajo s cesarskimi vred. — Drug ukaz ravno tega ministerstva od 6. dne t. m. dovoljuje, da se že preklicane štampeljske marke pod enim goldinarjem morejo še rabiti do konca prihodnjega meseca, pozneje pa ne več; vendar se take preklicane štampeljske marke morejo brez plačila zamenjati za nove do zadnjega majnika letošnjega leta. — Slovenski dijaki na vseučilišču dunajskem so ustanovili „slovensko literarno društvo“, vsi slovanski dijaki pa še drugo društvo „Pobratinstvo Slavija“ v namem družbene zabave. — Gosp. vitez dr. Miklošič je izvoljen drugi tajnik ces. akademije znanstev. — Rudolf Markel, uradnik pri dunajski kreditnici, ki je od lanskega kresa do 12. svečana l. l. okradel njeno kaso za blizo pol milijona, in več del tega denarja zaigral na borsi in v mali loterii (v katero je en sam dan stavil 42742 gld.), je obsojen za 4 leta v težko ječo in 183.000 gold. povračila. To je bil zvest uradnik! — Iz zagrebškega zbora imamo danes naznaniti sklep, ktere ga bojo Slovenci radostni sprejeli, da je namreč z majhno večino, vendar s 64 glasovi zoper 56 sklenil napotek (inštrukcijo) dati 12 poslancem, ki imajo v dogovoru se podati na Ogersko, po katerem se imajo držati smisla in duha, iz ktere ga izvira član 42. od 1861. leta, kateri varuje samoupravo trojedine kraljevine, — in da se ona ne potopi celó v Ogersko, veli napotek, da o obravnavah, ki se tičejo vsega cesarstva, hoče biti trojedna kraljevina osebno in neposrednje zastopana. Za volitev omenjenih poslancev je glasovalo le 74 zbornikov; izvoljeni so Šubotić, Prica, Čepulić, Šmaić, Strossmayer, Rački, Mrazović, Kušlan, Perkovic, Šuhaj, J. Vranyczany, Klaić. Od 17. dne t. m. do 1. aprila po lastnem nagibu praznuje deželni zbor. — Jugoslavenska akademija in narodni muzej sta potrjena. — Prevzvišeni škof Strossmayer bodo

dali zidati veličansko stolno cerkev v Djakovu po prof. Rösner-u, ki je v Pragi zidal krasno cerkev sv. Cirila in Metoda. — Iz Buda-Pešta nam piše naš g. dopisnik, da ta teden se sme imenovati „tihi teden“ ogerskega dež. zbora. Dopis celi prinesó prihodnje „Novice.“ — Česki deželni zbor se je po interpelaciji, ki jo je prof. Zeit-hamer zastavil vladi, krepko vstopil zoper lažnjive dunajske časnike, kateri psujejo narod česki tako, kakor da bi bili husitski časi pred durmi! — Pruska vlada zopet nekako miruje; kaj se bo skuhalo v Moldavi in Vlahii, še nihče ne vé; Turk zopet nekako svoj turban dviguje.

„Zukunft“ naznanja tudi Slovincem drago novico, da od 20. dne t. m. izhaja v večji obliki brez povišanja naročnine. Naj se tedaj tudi obilno pomnoži število naročnikov na list, ki v srcu Avstrije srčno zagovarja pravo slovanstva avstrijskega.

Denarni zapisnik Matičini.

Novi udje:

a) kot ustanovniki:

Gospod Vesel Ivan, glavne šole katehet in začasni vodja v Postojni 10 gold.

b) z letnim doneskom:

„ Doljak Jakob, dekan v Tominu	2 „
„ Kočvar France, c. k. aktvar na Brdu	2 „
„ Levičnik Jernej, dekan pri sv. Mohorji na Koroškem	2 „
„ Kosec Jernej, duhovni pomočnik na Igu	2 „
„ Nagy Albert, dekan v Cerkovcu	2 „
„ Sparavec Andrej, kaplan v Cerkovcu	2 „
„ Robič Jakob, posestnik na Kranjskigori za 1865. in 1866. leto	4 „
„ Boncelj Jožef, župnik v Sorici	2 „

Stari udje, ki so plačali za 1865. ali 1866. leto:

a) ustanovniki:

za 1865. leto: Gg. Murko Anton, Urek Ivan, Jedlička Otokar, Šinko Božidar, Kostanjevec Jožef, Modrinjak Matija, Vagaja Fr. Rudolf, Valentinčič Luka, Šavperl Dragotin, Ripšl Dragotin, Sušnik Gašper, Debevec Jožef.

za 1866. leto: Gospodičina Jerajeva Ivana, gg. Valenta Alojzi, Volčič Janez, Lukman Jakob.

b) Letniki:

za 1865. leto: Gg. Kandut Krištof, Flek Jožef, Marko Mihael, Šlander Emeran, Gerdežič Jožef, Potočnik Blaž, Govekar Fr. Praprotnik France, Justin Blaž, Ulčar Blaž.

za 1866. leto: Gospodičina Logarjeva Leopoldina, Kunčič Lovro, Varl Juri, Ošgan France, Majer Matija, Konšek Valentin, Kajdiž Tomaž, Vidmar Janez, Malnaršič Jože, Namre Anton, Jereb Matej, Potočnik Blaž, Skul Martin, Mali Ignaci, Potočnik Ivan, Kunčič Anton, Justin Blaž, Rath France, Kranjec Toma, Marešič Jožef, Majer Vinc., Skul Valentin, Kramar France, Robič Šimen.

V Ljubljani 12. marca 1866.

Dr. Jer. Zupanec.

Listnica vredništva. Gosp. K. J. v N: Učitelji normalni imajo po postavi pravico.

Kursi na Dunaji 12. marca.

5 % metaliki 60 fl. 75 kr.	Ažijo srebra 102 fl. — kr.
Narodno posojilo 63 fl. 25 kr.	Cekini 4 fl. 91 kr.

Žitna cena

v Ljubljani 5. marca 1866.

Vagán (Metzen) v novem denarji: pšenice domače 3 fl. 96. — banaške 3 fl. 96. — turšice 2 fl. 45. — soršice 2 fl. 90. — rež 2 fl. 80. — ječmena 2 fl. 25. — prosa 2 fl. 35. — ajde 2 fl. 30. — oves 1 fl. 77.